

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อันเป็นผลเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและด้านวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่านิยมจริยธรรม ปรากฏว่ามีบุคคลเป็นห่วงใยในการปฏิบัติตนของเยาวชนเป็นอันมาก และได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาความประพฤติของเยาวชนไทยในค่านิยมจริยธรรม มีผู้รวบรวมความคิดเห็น เขียนบทความชี้ให้เห็นปัญหาข้อเสื่อมโทรม และข้อบกพร่องของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมไทยตลอดมา เป็นจำนวนมาก ข้อเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเยาวชนไทยมีดังนี้

๑. วรรณคดีหรืองานเขียนที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ วรรณคดีหรืองานเขียนในประเทศ

สุภาวดี จันทวานิช ไก่กล้าไว้ไบนพนาเรื่องจริยธรรมกับการศึกษาว่า ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยได้มีผู้ถกเถียงและค้นหาสาเหตุกันมานานแล้ว แหล่งที่จะแสวงหาเหตุเหล่านั้นประกอบด้วยหลายองค์การตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียนไปจนถึงสังคม นอกจากนี้ยังมีความสับสนเกี่ยวกับแนวทางจริยธรรมที่จะใช้ในการอบรมเด็ก และหากว่าได้แนวทางจริยธรรมที่พึงประสงค์แล้ว จะดำเนินกุศโลบายอย่างไรจึงจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงค่านิยมพฤติกรรมของเยาวชน และสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมอย่างจริงจังและไคผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาเรื่องจริยธรรม จึงได้จัดให้มีโครงการสัมมนาเรื่องจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบันขึ้น เมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๘ เมษายน ๒๕๒๒ ที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

จังหวัดปทุมธานี โดยได้รับเงินสนับสนุนโครงการนี้จากโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่
 เกี่ยวข้องกับการศึกษา (พสศ.) มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๕๐ คน ประกอบด้วยบุคคล
 จากหลายฝ่าย อาทิเช่น นักปรัชญาและจริยศาสตร์ นักปรัชญาวิทยาศาสตร์ ตัวแทนจาก
 ลัทธิศาสนาต่าง ๆ นักการศึกษา นักพฤติกรรมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์
 มนุษยวิทยา สังคมวิทยา ศิลปินและนักเขียน ตลอดจนผู้สนใจในเรื่องจริยธรรม และ
 มีผู้เข้าสังเกตการณ์จำนวนหนึ่ง ผลของการสัมมนาครั้งนี้ทำให้ผู้มีแนวคิดต่างกันในเรื่อง
 เรื่องจริยธรรมได้รับรู้แนวคิดของผู้อื่น ใ้ปรับแนวคิดเข้าหากัน และยังได้มีการพิจารณา
 พื้นฐานของจริยธรรมไทยว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากที่ใด เพื่อจะได้เป็นการปูพื้นฐานการ
 แสวงหาแนวทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยปัจจุบันในการสัมมนาครั้งต่อไป

จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา

ในวารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติฉบับเดียวกันนี้
 วิทย วิชาแพทย์ ศาสตราจารย์ทางวิชาปรัชญายังได้วิเคราะห์จริยธรรมในสังคม
 ไทยไว้ว่า ปัญหาจริยธรรมหรือศีลธรรมในเมืองไทยเสื่อมลง ผู้คนในสังคมประพฤติ
 ผิดศีลธรรมมากขึ้น เนื่องมาจาก เหตุ สามประการคือ

- ๑. ผู้คนกระทำอาชญากรรมมาก
- ๒. ผู้คนเห็นแก่ตัวมาก
- ๓. ผู้คนหันเหออกจากจารีตเดิมมากขึ้น

004780

สำหรับปัญหาแรกเรื่องผู้คนกระทำอาชญากรรมมาก ในปัจจุบันมีการปล้นจี้
 การติดยาเสพติด การข่มขืน การทุจริตในวงราชการและอาชญากรรมในรูปอื่น ๆ

ดูจาก จันทวานิช. "จริยธรรมกับการศึกษา," วารสารสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๒๒), ๕: ๑ - ๕.

ปึงเกิดขึ้นมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้เห็นว่าศีลธรรมเลื่อมมากเท่านั้น อาชญากรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์จะต้องวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริง ถ้าปัญหาอาชญากรรมถูกแก้ให้ตกไปได้ ก็นับว่าส่วนหนึ่งของปัญหาศีลธรรม จริยธรรมได้ถูกแก้ไขไปด้วย สำหรับปัญหานี้ผู้เขียนได้ขอคำที่จะไม่เสนอแนะหนทางแก้ไข และยอมรับว่าเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนมาก ได้แต่เพียงสันนิษฐานว่าอาชญากรรมเกิดจากความยากจน ความเหลื่อมล้ำของสังคมและการมีสิ่งยั่วยุใจ

ส่วนปัญหาเรื่องความเห็นแก่ตัวนั้น ผู้เขียนเชื่อว่าระบบสังคมหรือเงื่อนไขทางวัตถุภายนอกย่อมมีส่วนช่วยทำให้ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์มากขึ้นหรือลดลงได้ การลดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ให้น้อยลง อาจทำได้โดยสองวิธีคือ

๑. ปรับปรุงเงื่อนไขทางวัตถุ คือจัดระบบสังคมให้อยู่ในลักษณะที่มีการแข่งขัน เพื่อตัวเองน้อยลง ผู้ที่ชนะการแข่งขันนั้นมิใช่ว่าจะได้ผลประโยชน์ทุกอย่างจากการชนะของตนเสมอไป

๒. เริ่มอบรมเยาวชนทั้งโดยเหตุผล โดยเวลาและโดยการปฏิบัติให้มีสำนึกและมีความรู้สึกที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ผู้เขียนกล่าวว่า เรื่องแรกเป็นหน้าที่ของนักการเมือง ส่วนเรื่องหลังเป็นเรื่องของพ่อ แม่ ครูและนักจริยธรรมรวมทั้งองค์กรศาสนาด้วย

การหันเหออกจากชนบจารีตเดิมของผู้คนในสังคมปัจจุบันนั้น ผู้เขียนได้เสนอว่าควรใช้หลักของพวกประโยชน์นิยม (Utilitarianism) เป็นเครื่องตัดสิน โดยถือว่าจารีตใดที่ยังก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนส่วนใหญ่ ก็ควรรักษาไว้ ส่วนธรรมเนียมใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขก็ควรแสวงหา โดยยึดทางสายกลาง คือต้องยึดบางสิ่งและปล่อยบางสิ่ง เพื่อปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในปัจจุบัน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เยาวชนเป็นผู้กำหนดอนาคตของศีลธรรมจริยธรรม การอบรมเยาวชนในทางจริยธรรม โดยเฉพาะเยาวชนในวัยรุ่น เช่นนักศึกษาใน

มหาวิทยาลัย เราไม่ควรจะสอนให้เขาปรับตัวเข้ากับสังคม แต่ควรสอนให้เขาปรับตัวเข้ากับสังคมถูกต้องชอบธรรม ฝึกให้เขาปฏิบัติหาภัยเหตุมวล และแสวงหาความถูกต้องชอบธรรมด้วยปัญญา

จริยธรรมกับการศึกษา

อำนวยการ ทะพิงศ์แกและชยันต์ วรธนะภูติ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษาไว้ว่า จริยธรรมเป็นกลไกอันหนึ่งของสังคม ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งกำหนดว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติ จึงมีความหมายคล้ายคลึงกับค่านิยม หรือระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย แต่แตกต่างกันในส่วนที่ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องในสังคม มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่คุณค่าความดีของสังคม ในส่วนรวม ส่วนค่านิยมเป็นเพียงสิ่งที่คนนิยมปฏิบัติ หากใครมีเงื่อนไขว่าจะต้องก่อให้เกิดความดีให้แก่สังคมไม่ และจริยธรรมยังแตกต่างไปจากระเบียบหรือกฎหมายคือจริยธรรมไม่มีข้อห้าม หรือบทลงโทษทางพฤติกรรมสำหรับผู้ฝ่าฝืน ถ้าจะมีก็เป็นบทลงโทษ "ทางใจ" สำหรับผู้ฝ่าฝืนเท่านั้น

นอกจากนี้ อำนวยการ ทะพิงศ์แก และชยันต์ วรธนะภูติ ยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำกล่าวที่ว่าทุกวันนี้อจริยธรรมเสื่อมลง ว่าจำเป็นจะต้องจำแนกให้ชัดเจนว่า คำกล่าวนี้หมายถึงอะไร ก่อนที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ โดยทั่วไปจริยธรรมเป็นสิ่งที่ว่าด้วยความดีความชั่ว เป็นข้อควรปฏิบัติที่สังคมยอมรับว่าก่อให้เกิดความประพฤติที่ดีในสังคม ดังนั้น จริยธรรมในความหมายเช่นนี้จึงเป็นค่านิยม

• วิทย์ วิศทเวทย์. "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา,"
วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๒๒),

และแบบแผนของความประพฤติที่ดีในอุดมคติ (Ideal Ethical Conduct) ของสังคมหนึ่ง และแตกต่างไปจากการปฏิบัติตามแบบแผนของความประพฤติที่ดี (Actual Ethical Conduct) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในระดัความสำนึกความเข้าใจ (Cognition) และพฤติกรรม (Behavior) ของบุคคลในสังคม ความแตกต่างอันนี้จะชัดเจนขึ้น เมื่อเปรียบเทียบจริยธรรมกับศีลห้าในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบแผนของความประพฤติที่ดีที่สังคมยกย่องยอมรับคนในสังคมพุทธเข้าใจความหมายของศีล และรู้ว่าทำอะไรบ้าง นั่นคือ การยอมรับแบบแผนของความประพฤติในระดัความรู้ความเข้าใจแต่ในระดัพฤติกรรม ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าการกระทำอย่างนั้นผิดศีล คนยังอาจจะทำผิดอยู่ก็ได้ ความแตกต่างของจริยธรรมกับการปฏิบัติตามจริยธรรมอาจเขียนได้ดังนี้

	Cognitive	Behavioral
Ideal	E ₁	E ₂
Actual	E ₃	E ₄

ฉะนั้น เมื่อมีผู้กล่าวว่า จริยธรรมเสื่อมก็ควรจะเข้าใจว่าจริยธรรมในที่นี้หมายถึง E₄ มิใช่ E₁ เพราะเราสังเกตเห็นความประพฤติของคนในสังคม (E₄) ผิดแยกไปจากค่านิยมทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ (E₁) เช่นถ้าเราเห็นคนประหัตประหารกันด้วยความรุนแรง เห็นการคอร์รัปชัน เราจะสรุปว่าศีลห้าเสื่อมลงก็คงจะไม่ถูกต้อง ศีลห้าในฐานะเป็นแบบแผนของความประพฤติ (E₁) ไม่ได้เสื่อมลง แต่คนอาจจะไม่ยอมรับเป็นแบบแผนของความประพฤติอีกต่อไป หรืออาจจะยอมรับแต่ไม่ปฏิบัติตาม

✓ ในทัศนะของนักการศึกษา การปลูกฝังจริยธรรมเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่เกิดขึ้นได้ในครอบครัว ในโรงเรียน ในสถาบันศาสนา และสื่อสารมวลชนแบบต่าง ๆ เช่นวิทยุ หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ สถาบันเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นผู้ปลูกฝังหรือถ่ายทอดค่านิยมหรือแบบแผนความประพฤติที่ดีงามให้แก่สมาชิกของสังคม กระบวนการนี้

บางครั้งเป็นที่เข้าใจกันว่า เป็นกระบวนการชักเลาทางสังคม (Socialization Process) สิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนี้คือ

- ก. ค่านิยมทางจริยธรรมหรือแบบแผนความประพฤติที่สังคมยอมรับ
- ข. ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอด
- ค. ผู้รับการถ่ายทอด

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและถ่ายทอด (Internalize, Transmit) จริยธรรมให้แก่สมาชิกในปฐมวัย ในบางกรณีอาจจะทำหน้าที่นี้ไปจนกระทั่งสมาชิกผ่านพ้นวัยนี้ไปจนเป็นผู้ใหญ่ในสังคมด้วย พ่อแม่หรือสมาชิกผู้ใหญ่ในครอบครัวจะทำหน้าที่ปลูกฝังอบรมโดยตรง เป็นครั้งคราว หรืออาจทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกผู้เยาว์โดยตรง และทางอ้อม แต่มีใ้หมายความว่าทุกครอบครัวจะทำหน้าที่ใกล้เคียงกัน และถ่ายทอดจริยธรรมแบบเดียวกันเสมอไป ทั้งนี้เพราะความแตกต่างทางฐานะ เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละครอบครัว

ในกรณีของโรงเรียน โรงเรียนมีวิธีการปลูกฝังจริยธรรมโดยมีหลักสูตร บทเรียนที่แน่นอน มีวิธีการปลูกฝัง ถ่ายทอดและประเมินผลอย่างมีระบบ ประการแรกนักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ค่านิยมทางจริยธรรมจากกิจกรรมนอกหลักสูตร และจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง ประการที่สอง ค่ายระเบียบและเงื่อนไซของโรงเรียนที่นักเรียนต้องปฏิบัติ เช่นนักเรียนต้องมาโรงเรียนตรงเวลา ต้องทำงานที่ครูมอบหมายให้เสร็จด้วยตนเอง ต้องสอบแข่งขัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และได้รับการปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมโดยไม่ต้องอาศัยหลักสูตร หรือบทเรียน จึงเป็นอิทธิพลที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ (Unintended Effects) ที่มีผลต่อการปลูกฝังค่านิยมของนักเรียนอย่างมาก

สถาบันทางศาสนานับว่าเป็นสถาบันที่รับผิดชอบโดยตรงในการปลูกฝังจริยธรรม ในสังคมบางสังคมสถาบันนี้มีอิทธิพลในการควบคุมให้คนปฏิบัติตามแบบแผนจริยธรรมโดยมีบทลงโทษด้วย ในบางสังคมแม้ว่าสถาบันนี้จะมีความผูกพันใกล้ชิดกับคน

ในสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย แต่หาไ้มีอิทธิพลในการปลูกฝังจริยธรรมเท่าที่ควรไม่ นั่นคือ
 ถ้าสมาชิกของสังคมไม่เข้าวัดฟังเทศน์ หรือไม่บวชเรียน การปลูกฝังค่านิยมจริยธรรม
 โดยผ่านสถาบันนั้นก็มิเกิดขึ้น

สถาบันอีกแห่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปลูกฝังจริยธรรม คือ สื่อมวลชน เช่นวิทยุ
 โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ สามารถปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมโดยตรง ในลักษณะของ
 การให้บทเรียน ซึ่งอาจจะมาในรูปของบทความ ข้อคิดเห็น นวนิยาย ภาพล้อ บทกวี
 บทเพลงที่ปลูกเร้าให้เกิดค่านิยมทางจริยธรรม ฉะนั้น แม้วาหน้าที่หลักของสื่อมวลชน
 คือการเสนอข่าว ส่วนการปลูกฝังจริยธรรมเป็นหน้าที่รองก็ตาม ก็ไม่ควรจะละเลย
 การทำหน้าที่อันสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมไปด้วย

คงเคื่อน พันธุนาวิน ไ้กล่าวถึงจริยธรรมของพลเมืองกับการ
 พัฒนาประเทศไว้ว่าประเทศไทยอยู่ในระยะพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคคล
 ให้มีคุณภาพ มีลักษณะความเป็นพลเมืองดี คือเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง มีความซื่อสัตย์ มี
 ความรับผิดชอบหน้าที่ มีระเบียบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
 มากกว่าส่วนตัว เพื่อประเทศจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว การเสริมสร้าง
 จริยธรรมให้แก่ประชากรเป็นงานที่ยากลำบาก และไม่สู้จะไ้ผลดีเท่าที่ต้องการใน
 ปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทำการฝึกอบรมทางก้านนี้ ยังขาดความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ
 ของมนุษย์ โดยเฉพาะธรรมชาติของการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนไทย ผู้มีหน้าที่
 อบรมปลูกฝังจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นครู บิคามารคา หรือนักสอนศาสนา จะทำงานไ้
 ผลดี ถ้ามีความเข้าใจหลักจิตวิทยาของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้รู้จักใช้วิธีการอบรมสั่งสอน

อำนวย ทะพิงศ์แก,ชยันต์ วรรณะภูติ. "จริยธรรมในสังคมไทยใน
 ทัศนะของนักการศึกษา," วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
 (มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๒๒), ๕ : ๒๕ - ๓๓.

และเลือกเนื้อหาที่จะสั่งสอนให้เหมาะสมกับระดับจริยธรรม ระดับสติปัญญา และลักษณะทางอารมณ์ของผู้รับการอบรมสั่งสอนแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละระดับ การใช้วิธีการ เปลี่ยนแปลงบุคคลอย่างเหมาะสม ย่อมจะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

คงเถื่อน พันธุนาวิน ยังได้บรรยายไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" อีกตอนหนึ่งว่า ในปัจจุบันนี้ การฝึกอบรมทางจริยธรรมที่กระทำอยู่ในโรงเรียน ในวัด ในสถานสงเคราะห์ หรือสถานกักกันต่าง ๆ นั้น ถ้าเป็นการให้ความรู้เชิงจริยธรรมแต่เพียงประการเดียว ก็จะทำให้การฝึกอบรมนั้นแทบจะไร้ประโยชน์ เพราะความรู้ว่าอะไรดีอะไรชอบนั้น ส่วนมากบุคคลย่อมทราบอยู่บ้างแล้ว แต่การมีความรู้ว่าคุณธรรมต่าง ๆ จะมีคุณค่าอุปประพฤติกี่และเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างไรนั้น เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง^๒

สิ่งที่ดียิ่งที่สุดที่มนุษย์ควรแสวงหา ในเมื่อความดีความถูกต้อง เป็นคุณค่าทางจริยธรรม และมาตรฐานทางจริยธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ความดีในทางจริยธรรมจึงเป็นคุณค่าที่เกิดจากการประเมินของบุคคลและสังคมว่าเหมาะสมหรือถูกต้องหรือไม่ ฉะนั้น เมื่อความดีเกิดจากการให้ค่านิยม มักเกิดปัญหาว่า อะไร เป็นสิ่งที่ดียิ่งที่สุด ที่มนุษย์ควรแสวงหาในทางพุทธปรัชญา ไคยอมรับคุณค่าที่ว่า ชีวิตที่เกิดมานั้นเป็นทุกข์ การดับทุกข์ได้แล้วเป็นสิ่งที่ดียิ่งที่สุด ความดีสูงสุดในทางพุทธปรัชญาคือการ เข้าถึงนิพพาน ซึ่ง

^๑ คงเถื่อน พันธุนาวิน. การพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประสานมิตร, พ.ศ. ๒๕๒๒), หน้า ๒.

^๒ คงเถื่อน พันธุนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. จริยธรรมของเยาวชนไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๔).

เป็นระคับโลกุตรธรรม ส่วนระคับโลกีย์ธรรม เป็นธรรมที่ชี้แสดงถึงข้อควรปฏิบัติให้คนมี
ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การบกระคับจิตใจของประชากร มีใบหน้าของนักวิชาการหรือนักสอนศาสนา
นักการศึกษา นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักแนะแนว หรือครู อาจารย์เท่านั้น
แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องช่วยกันตามบทบาทหน้าที่ของตน ส.ศิวรักษ์ได้
แสดงเจตจำนงใจไว้ว่า "มีบทบาทอะไรบ้างที่จะช่วยเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชน
คนรุ่นใหม่ ให้มีความกล้าหาญในทางจริยธรรม ให้มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์
ให้มีการรักความดี รักความถูกต้อง รังเกียจความหน้าไหว้หลังหลอก" ความตั้งใจ
ที่จะมีส่วนช่วยในการบกระคับจิตใจของสมาชิกของสังคม เช่นนี้ เป็นเข็มชี้ให้เห็นถึงความ
สำนึกในหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของสังคมที่จะหันหน้าเข้ามาร่วมแก้ปัญหาอย่างแท้จริง

ส่วนบทบาทของการศึกษาก็คือ หน้าที่จะต้องปลูกฝัง ความรู้สึกผิดชอบ
(Conscience) หรือจริยธรรม (morality) ลงในตัวของเด็ก เพื่อให้เขาเจริญ
เติบโต เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของชาติต่อไป

การศึกษาปัจจุบันมุ่งถึงการที่จะสร้างคนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกำลัง
ของชาติเช่นกัน ดังที่ลีปบนนท์ เกตุทัตกล่าวไว้ว่า การศึกษาที่พึงประสงค์จะต้องเป็น
การศึกษาที่เสริมสร้างความคิด ทักษะและทัศนคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจ
สังคม และสิ่งแวดล้อมที่คนมีส่วนร่วมอยู่ แล้วยำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ไขปัญหาและ
เสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น ส่วนหนึ่งของความรู้ ความเข้าใจที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหา
และเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น ก็คือความรู้ความเข้าใจในจริยธรรม เพราะ
จริยธรรมตามความหมายโดยทั่วไปแล้วหมายถึง การที่บุคคลมีความเห็นอกเห็นใจ มีความ

ผู้จัดทำ ส.ศิวรักษ์. เมืองไทยเวลานี้คล้ายเวียตนาม เมื่อสิบปีก่อน :
คำสัมภาษณ์ วารสารชาวไทยนิกร ปีที่ ๑ ฉบับที่ (๓๐) (๒๙) มกราคม ๒๕๒๑
๑๕ : ๒๕.

เชื่อเพื่อเชื่อแต่ต่อกัน มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง เห็นแก่ได้ ซึ่งรวมความแล้วหมายถึง ความรู้สึกผิดชอบ (Conscience) หรือ ค่านิยมทางจริยธรรมนั่นเอง

๑.๒ วรรณคดีหรืองานเขียนต่างประเทศ

วรรณคดีหรืองานเขียนของต่างประเทศที่เกี่ยวกับจริยธรรมของสังคมที่ควรจะนำมาศึกษามีดังนี้

เพลงกำเนิศจริยธรรม

คับเบิดยู เคย์ (W. Kay) กล่าวถึงจริยธรรมของบุคคลว่ามีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือบุคคลที่เกิดมาในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้ และยอมรับจริยธรรมประเพณีในสังคมของตน ซึ่งจะแตกต่างจากจริยธรรมประเพณีของสังคมอื่น ๆ ไม่มากนักน้อย ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าเพลงกำเนิตที่สำคัญของจริยธรรมของบุคคล ก็คือสังคมหรือผู้แวดล้อมคนนั่นเอง รากฐานการเกิดจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่แรกเกิดโดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อมตามที่การพัฒนาทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ จะอำนวยความสะดวกให้นักทฤษฎีทางการพัฒนาสังคมหลายคน เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ คือในช่วงสิบปีแรก และจะฝังรากลึก ยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลัง ๆ ของชีวิต แต่ก็มีนักทฤษฎีการเรียนรู้สามารถพิสูจน์ว่าลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยไม่จำกัดอายุ แม้ว่าการศึกษจริยธรรมจะยุ่งยากซับซ้อนมาก อันเป็นเหตุ

* ลีปนันท เกตุทัต. "การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม," จุดยืนและทิศทางการศึกษาไทย สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย (บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชย์ จำกัด ๒๕๑๘), หน้า ๑๘๘.

ให้เกิดทฤษฎีและข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันได้มากมาย แต่ผู้คนที่ทางจริยธรรมหลายท่านก็ได้เห็นพ้องต้องกันในลักษณะที่สำคัญทางจริยธรรมดังนี้คือ นักทฤษฎีทั้งหลายยอมรับว่าจริยธรรมของมนุษย์นั้น มีการเจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดจากวัยทารกไปถึงวัยผู้ใหญ่ แม่มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาจริยธรรมในจังหวะที่แตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีทางจริยธรรมก็ยังเชื่อว่า การพัฒนานี้ในบุคคลต่าง ๆ มีลำดับขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน และต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้จากสังคมเป็นสำคัญ

ทฤษฎีพัฒนาการ ลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม

นักทฤษฎีทางจริยธรรมคือ แอลโคลเบอร์ก (L. Kohlberg) เชื่อว่าการพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาทางจริยธรรม นักทฤษฎีท่านนี้เชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้น ตามความเจริญของความสามารถทางการรู้ (Cognitive ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันสามารถบอกได้ว่า ทฤษฎีนี้มีความจริงอยู่บ้าง กล่าวคือบุคคลปัญญาอ่อนหรือผู้ที่อารมณ์ฉุนเฉียว เนื่องด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม เป็นผู้ที่ไม่จริยธรรมโดยสิ้นเชิง แต่นักทฤษฎี ยังเชื่อว่า ในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญถึงขีดสุดนั้น จะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุดไม่ได้เช่นกัน นอกจากนี้ แอลโคลเบอร์ก (L. Kohlberg) ยังได้พบความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม กับลักษณะอื่น ๆ ของมนุษย์ในการศึกษาวงานของนักวิจัยต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ของจริยธรรม กับความสามารถที่จะรอดได้ที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับเอาผลที่เล็กลงกว่าในัจจุบันหรือในทันที ซึ่งลักษณะนี้เรียกว่า ลักษณะมุ่งอนาคต นอกจากนี้ ผู้ที่มีจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีสมาธิ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความพากเพียร

ใจในตนเองและสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ โคลเบอร์เกอร์สรุปว่า
 ความเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเกิดจากความสามารถในการเพ่งความสนใจที่กฎเกณฑ์ และ
 มีความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่าง ๆ โดยทั่วไปด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางจริยธรรม เซียร์สและคณะ (Sears, Maccoby, & Lewin) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ว่าเน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญ และการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แปลกใหม่ หรือแตกต่างไป จากเดิม การเลียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่น เป็นบ่อเกิดของการยอมรับ ลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลอื่นได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้อย่างกว้างขวาง ใน สถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบบิดามารดาของตนไปจนถึงการที่วัยรุ่นเลียนแบบ คาราภาพยนตร์ เป็นต้น การเลียนแบบมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบทบาทของ สื่อมวลชนเมื่ออิทธิพลในการปลูกฝังจริยธรรมในโลกปัจจุบันมากขึ้น

การเลียนแบบนี้เกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของบุคคลอื่น แล้ว ต่อมาผู้สังเกตได้กระทำพฤติกรรมนั้นบ้าง การกระทำพฤติกรรมตามผู้อื่นนั้น อาจ เกิดจากเหตุผลหลายประการ ใดก็ตามที่ทฤษฎีการเลียนแบบหลายอันที่อธิบายว่า บุคคล จะเลียนแบบใครในสถานการณ์เช่นไร เช่น เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่ตนรักใคร เพราะการเลียนแบบ

Kohlberg, L. "Development of Moral Character and Moral Ideology", in M.L. Hoffwan and L.W. Hoffwan (eds.) Review of Child Development Research, Vol.1, (Hartford, Connecticut Printers, Inc. 1964), pp. 383 - 432.

หรือทำคนคล้ายผู้เลี้ยงดู จะทำให้เด็กเกิดความพอใจ เหมือนกับว่าคนไก่ออยู่ใกล้ผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น ๑

ส่วนการ เลียนแบบ เพื่อน ก็สามารถนำทฤษฎีความคล้ายคลึงกัน มาอธิบายได้ว่า เนื่องจากคนในวัยเดียวกันมีลักษณะต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันมาก นับตั้งแต่อายุ ความคิดอ่าน ความต้องการ เป็นต้น ความคล้ายคลึงในลักษณะเหล่านี้จะเป็นเครื่องชักจูงให้บุคคลทำคามเพื่อนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อซักความรู้ลึกซึ้งในใจ

จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม

ทฤษฎีจริยธรรมหลายทฤษฎีจะกล่าวพาดพิงถึงประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลว่าเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง ถ้าบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เช่นอยู่ในกลุ่มคนฐานะเดียวกัน หรือได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาคล้าย ๆ กัน บุคคลเหล่านั้นก็อาจมีจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันได้ ยิ่งกว่านั้น คนที่ได้รับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน แต่มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจประสบการณ์นั้นไม่เท่าเทียมกัน ผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์ทางสังคมอันเดียวกันย่อมจะแตกต่างกัน คนที่มีเพศต่างกันหรือฐานะต่างกัน อาจเป็นสาเหตุให้เขาเหล่านั้นได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันไปไ้มาก อันอาจมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล เหล่านั้นด้วย

ฐานะของครอบครัวกับจริยธรรมของบุคคล ฐานะของครอบครัว พิจารณาได้จากรายได้รวมของสมาชิกในครอบครัว การศึกษาและอาชีพของหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น ครอบครัวฐานะต่ำ คือครอบครัวที่มีอาชีพในการใช้กำลังกาย เช่นเป็นกรรมกร

๑
Sears, R.R., Maccoby, E.E., & Lewin, H. Patterns of Child Rearing (Evanston, Illinois: Row, Peterson Inc., 1957), p. 69.

ชาวนา ชาวไร่ ผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือคนค้าหาบเร่หรือดูจ้างต่าง ๆ ส่วน
 ผู้ที่มีฐานะปานกลาง เป็นผู้ที่มีอันจะกิน ทำงานประเภทที่ใช้ความชำนาญและความรู้
 ส่วนผู้ที่มีฐานะสูงคือมีรายได้อันเหลือกินเหลือใช้ เป็นเจ้าของที่ดินและเป็นผู้ควบคุมกิจการ
 งานต่าง ๆ เยาวชนที่เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะต่างกันนั้น จะมีวิถีการดำเนินชีวิต
 ที่แตกต่างกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างต่างกัน และใช้คติคอสัมพันธ์กับบุคคลที่มีคุณสมบัติ
 ที่ต่างกัน บุคคลที่มาจากครอบครัวฐานะยากจน หัวหน้าครอบครัวต้องหาเช่ากินค่า ใช้
 แรงกายเช่าแลกกับเงิน คนในครอบครัวประเภทนี้ ย่อมจะมีควมวิตกกังวลในการ
 ครองชีพ มีความเครียดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่แออัดและแร้นแค้นทางวัตถุ หรืออยู่
 ในที่ทางไกลความเจริญ จนทำให้มีประสบการณ์ที่แคบจำกัด สติปัญญาและความรอบรู้
 ไม่แตกฉาน

กับเบิลยู เคย์ (W. Kay) ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งแก่ฐานะทางเศรษฐกิจ และ
 สังคมของครอบครัว ในอันที่จะช่วยเพิ่มหรือลดความเร็วของการพัฒนาทางจริยธรรม
 ของ เยาวชน เคย์ เห็นความสำคัญของลักษณะของครอบครัว ในการปลูกฝังลักษณะ
 เมืองต้นทางจริยธรรมให้แก่เยาวชน นั่นคือ การยอมรับตนเอง การมีเอกลักษณ์ การ
 เทียบเคียง การประสบความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นทางให้เกิดความ
 รู้สึกดีชอบชั่วดี ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ลักษณะเชิงจริยธรรมอื่น ๆ ปรากฏขึ้นในภายหลัง

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาหลายท่าน เชื่อ และได้แสดงหลักฐานทางการ
 วิจัยว่า บุคคลที่มีฐานะต่ำและฐานะปานกลางนั้น มีค่านิยมบางอย่างแตกต่างกัน
 กล่าวคือ บุคคลเหล่านี้มีความเชื่อว่าสิ่งใดก็ควรทำและสิ่งใคว่าไม่สมควรกระทำนั้น
 ต่างกันมาก ตัวอย่างเช่น การเก็บของตกได้แล้วนำไปคืนเจ้าของนั้น เป็นความที่
 ควรสรรเสริญในสังคมของบุคคลฐานะปานกลางและสูง แต่เป็นสิ่งที่โง่เขลา ไม่สมควร
 กระทำเป็นอย่างยิ่งในสังคมของคนฐานะต่ำ ฉะนั้น ความรู้และความเชื่อของบุคคล

จึงแตกต่างไปตามฐานะทางสังคมของบุคคล นอกจากนี้ ทะเบียนประวัติอาชญากรยังแสดง
 ว่า บุคคลฐานะยากจน เป็นผู้กระทำผิดกฎหมายมากกว่าคนฐานะอื่น ๆ ส่วนการลักขโมย
 ก็ปรากฏว่า มีมากในคนฐานะต่ำ ความจริงข้อนี้อาจ เป็นเครื่องแสดงว่าพฤติกรรม ของบุคคล
 ย่อม เป็นไปตามความเชื่อของบุคคล กล่าวคือบุคคลฐานะต่ำอาจมีค่านิยมว่า การลักขโมย
 เป็นสิ่งที่ควรกระทำเมื่อมีโอกาส ฉะนั้น การลักขโมยจึงไม่ขัดกับจริยธรรมของคนประเภทนี้
 อีกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ชาวเกาะเผ่าหนึ่งมีค่านิยมว่าการล่าห้ามมนุษย์ เป็นสิ่งที่แสดงถึง
 อำนาจในสังคม ชายฉกรรจ์ทุกคนในเผ่านั้นควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง แต่การคร่าชีวิต
 ผู้อื่นถึงแม้จะเป็นคนแปลกหน้า หรือมาจากสังคมอื่น กลับ เป็นสิ่งที่ถือว่าผิดอย่างร้ายแรง
 ในสังคมไทย ฉะนั้น เราจึงไม่ควร เอาความรู้และความเชื่อในสังคมหนึ่งไปวัดคนในอีก
 สังคมหนึ่ง ดังนั้น การเปรียบเทียบความเจริญทางจิตใจของคนในต่างสังคมหรือต่าง
 ฐานะย่อมจะใช้วิธีวัดความรู้ เชิงจริยธรรมและพฤติกรรม เชิงจริยธรรมเป็นหลักไม่ได้

จริยธรรมกับการถูกรบมเลี้ยงดู

การถูกรบมเลี้ยงดูคือ การที่บิดามารดาหรือผู้ดูแล เด็กปฏิบัติต่อ เด็กและ
 เรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตน และต่อผู้อื่น ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดู คือการที่ผู้เลี้ยงดู
 กับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน อันเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัล หรือลงโทษ
 การกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ นอกจากนี้เด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตลักษณะและ
 การกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูด้วย ทำให้เด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดู ส่วนการที่ผู้เลี้ยง
 ดูจะส่งเสริมหรือชักชวนลักษณะหรือพฤติกรรมใด ๆ ของเด็ก ย่อมขึ้นอยู่กับความนิยม
 ของสังคม หรือของกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิกอยู่

เอ็มแอล ฮอฟแมน (M.L.Hoffman) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบ
 ให้ความรักกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ๔ ประการ คือการปิดหลักภายในตน
 การรู้สึกผิด การต้านทานสิ่งยั่วชวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิด ปรากฏว่า เด็กที่
 ถูกเลี้ยงแบบได้รับความรักมาก กล่าวคือผู้เลี้ยงดูรัก เข้าใจให้การสนับสนุนและให้
 ความสำคัญแก่เด็ก พยายามอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กฟัง ใช้วิธีลงโทษให้เจ็บกาย

แน่นอน และให้เหตุผลในการยังคับเด็กเสมอ เด็กประเภทนี้ทั้งชายและหญิงมีอายุ
๕ - ๑๘ ปี เป็นเด็กที่มีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง ๔ ประเภทสูงกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบ
รักน้อย *

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๖๑ ได้มีผู้สนใจศึกษาและทำการวิจัยในเรื่อง
ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ดังนี้

๒.๑ งานวิจัยภายในประเทศ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ พงษ์นี้ มีดีสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยมของ
นักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาค่านิยมค่าน
ต่าง ๆ ๑๒ ค่าน คือ การเงิน การศึกษา ศาสนา ศิลปกรรม ชีวิตในครอบครัว มนุษยสัมพันธ์
ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเชื่อเพื่อพ่อแม่ ความสำเร็จ ความรัก สุขุทรียภาพ การเชื่อถือ
โชคกลาง การแต่งกาย และสุขภาพ ของนักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี โดย
สุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๐ คน จากวิทยาลัยครู ๑๕ แห่ง โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วน
ประเมินค่า ๕ ระดับ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนฝึกหัดครูเน้นค่านิยมด้านการศึกษาเป็น
อันดับสูงสุด รองลงมาคือชีวิตในครอบครัว ซึ่งแสดงถึงความผูกพันในครอบครัวของตนเอง
ค่านิยมอันดับสุดท้ายคือ ความรัก ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ว่าน่าจะมีความสำคัญไม่น้อยกว่า
ค่านิยมอื่น ๆ แต่เด็กไทยเราอยู่ในสังคมแบบเก็บกค เด็กไม่กล้าที่จะแสดงเรื่องความรักออกมา
อย่างเปิดเผยก็ได้ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มของนักเรียนตามตัวแปรในเรื่องเพศ ผล
การเรียน ภูมิลำเนา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง

Hoffman M.L. Moral Development in P.H. Mussen (ed.)
Carmichael's Manual of Child Development Vol. 2., 3rd edition.,
(New York: John Wiley & Sons, Inc., 1970), pp.261 - 360.

และสถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ *

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เคล็ดอม บุญแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของนักเรียนฝึกหัดครู นักเรียนเกษตรกรรม และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ใช้ตัวอย่างประชากรกลุ่มละ ๑๕๐ คน ได้ศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับ คำนึงการเงิน ระบบอาวุโส อาชีพรับราชการ ความยุติธรรม การใช้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ความเชื่อเพื่อพ่อแม่ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อทางวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ความกตัญญู และการแต่งกาย โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ กลุ่ม ให้อันดับความสำคัญของค่านิยมใกล้เคียงกันคือ จัดให้ค่านิยมค่าน้ำความรักในชีวิตครอบครัวเป็นอันดับแรก ความกตัญญูและความซื่อสัตย์เป็นอันดับรองลงมา ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ค่านิยมในระบบอาวุโส เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา และสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่บ้าน ปรากฏว่านักเรียนเลือกค่านิยมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เว้นแต่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาอกกับเด็ก ให้อันดับความสำคัญต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๒

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ชาลี ลัทธวิ ได้ทำการศึกษาเรื่อง "คุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบางประการของเด็กที่จบชั้นประถมศึกษา ๔" เพื่อศึกษาว่าหลักสูตรประถมศึกษา

* พจนีย์ มณีสุวรรณ. "ค่านิยมของนักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

๒ เคล็ดอม บุญแก้ว. "การเปรียบเทียบค่านิยมของนักเรียนฝึกหัดครู นักเรียนเกษตรกรรม และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๕).

ตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ ได้เตรียมเด็กที่เรียนครบหลักสูตรให้มีคุณธรรมพร้อมที่จะ
 เป็นพลเมืองดีได้เพียงใจ ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์สมมติ ๔๕ เรื่อง แต่ละเรื่องมี
 ทางออกในการแก้ปัญหา ๒ แบบ แต่ละแบบมีคุณธรรม ๑ อย่าง แบ่งไว้สำหรับให้
 คอบพิจารณาถึงความเห็นว่า การกระทำในทางออกของการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้น สมควร
 หรือไม่สมควร เพียงไร โดยศึกษาคุณธรรม ๑๐ ด้าน คือความซื่อสัตย์ คุณธรรมของตนเอง
 ศอศาสนา ศอชุมชน ศอบุคคลอื่น ศอครอบครัว ทางด้านการเรียน มนุษยธรรม ด้าน
 อำนาจและคุณธรรมต่อประเทศชาติ ประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน
 ๒๕๑ คน ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕๐ คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีความเห็นในคุณธรรมแห่ง
 ความเป็นพลเมืองดีสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ ๘๓.๓๔ ของ
 จำนวนสถานการณ์ทั้งหมด ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของ
 เด็กสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ ๘๓.๓๔ ของจำนวนสถานการณ์
 ทั้งหมด เด็กชายและเด็กหญิงมีคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีสอดคล้องกัน ๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ผู้สื โยธินทวี ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจ
 ความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
 สายอาชีพ (แผนกพาณิชยกรรม)" มีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจความเข้าใจ ความสนใจ
 และทัศนคติ ตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติธรรมของนักเรียนพาณิชยกรรมที่มีต่อ
 พุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียน
 อาชีวศึกษาให้ดียิ่งขึ้น โดยให้นักเรียนโรงเรียนพาณิชยกรรมพระนคร พาณิชยกรรมธนบุรี

ชาติ ลัทธิตี. "การศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบาง
 ประการของเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔" (พระนคร : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต วิทยาลัย
 วิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี, ๒๕๐๓).

พานิชยการตั้งตรงจิต จำนวน ๓๐๐ คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัย
ปรากฏว่า นักเรียนเข้าใจในหลักธรรมเป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา และ
ได้นำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วย^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ วัลลภ พุ่มพวง ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็น
ของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ความเป็นพลเมืองดีของคนไทย ในจังหวัดมหาสารคาม ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว อายุ
ระหว่าง ๒๐ - ๒๑ ปี จบการศึกษาประเภทปีที่ ๔ และมีได้ศึกษาต่อ โดยกำหนดเกณฑ์
ความเป็นพลเมืองดีจากคำสอนและค่านิยมในศาสนา พลเมืองดีควรรู้จักทำงาน และ
พักผ่อนตามสมควร มีความจริงใจต่อกันและกัน ไม่อยากได้สิ่งของและเงินทองของ
ผู้อื่น บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น รู้จักประหยัด มีความเคารพนับถือผู้ใหญ่
และนับถือในความสามารถ กำนการนับถือศาสนา ควรนับถือเพราะ คำสอนของศาสนา
นั้นสอนให้เป็นคนดี ผลการวิจัยพบว่า คนไทยในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๐ ยังมีความ
คิดเห็นไม่ถูกต้อง ส่วนมากยังรับสิ่งของเงินทองจากผู้อื่น เคารพนับถือผู้ใหญ่และ
ขาดความนับถือในความสามารถ มีเหตุผลในการนับถือศาสนาไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจ
ในหลักธรรมของศาสนาพุทธ และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการบวช นอกจากนี้ยัง
พบว่าคนไทยในกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ ๕๐ มีความคิดเห็นถูกต้องเพียง ๕ ใน ๑๑
สถานการณ์คือ มีความคิดเห็นว่ พลเมืองดีควรรู้จักทำงานและพักผ่อนตามสมควร
มีความจริงใจต่อกันและกัน รู้จักประหยัดและออมทรัพย์และเข้าใจว่าผู้ที่หมายถึง
ผู้มีความประพฤติและมีจิตใจดี^๒

^๑ ผู้สื โยชินทวี. "การสำรวจความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ สายอาชีพ (แผนกพานิชยการ)" (กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘).

^๒ วัลลภ พุ่มพวง. "ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี"
(กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ อนุสรณ์ อรรถศิริ ได้วิจัยการศึกษาเปรียบเทียบ
 จริยธรรมบางประการของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี และนิสิตชั้นปีที่ ๑ วิทยาลัย
 วิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรม
 ๑๖ ประการของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี กับนิสิตชั้นปีที่ ๑ วิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับ
 ปริญญาตรี ซึ่งใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี และกลุ่ม
 ตัวอย่างนิสิตชั้นปีที่ ๑ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มละ ๑๑๕ คน
 รวมทั้งหมด ๒๓๐ คน โดยใช้วิธีแบบ คิว ชอร์ต เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
 จริยธรรม ๑๖ ประการที่ศึกษา ได้แก่ ทัศนคติ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี มนุษยสัมพันธ์
 สัมมาคารวะ ความสุขในชีวิตครอบครัว ปฏิบัติตามสังคมนิยม ความกตัญญู ผลสัมฤทธิ์
 ในหน้าที่การงาน เสรีภาพ ความเสียสละ สุนทรีย์ภาพ การสะสมทรัพย์สมบัติ หลัก
 ศาสนา การศึกษาหาความรู้ และความยุติธรรม ผลการศึกษาปรากฏว่า จริยธรรมที่
 ทั้งกลุ่มตัวอย่างอาจารย์และนิสิตเลือกเป็นอันดับ ๑ คือ ความซื่อสัตย์ กับรองลงมาคือ
 การศึกษาหาความรู้และผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่การงาน ส่วนจริยธรรมอันดับสุดท้ายคือการ
 สะสมทรัพย์สมบัติและหลักศาสนา เมื่อได้วิเคราะห์ความแตกต่าง โดยจำแนกออก
 ตามตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ สถานภาพ อาจารย์และนิสิต เพศ ภูมิภาค สถานภาพสมรส
 อายุการทำงานของอาจารย์แล้ว พบว่าผลที่ได้ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ค่าที่ได้ไม่
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ อารโย ภิกขุ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลกระทบของ
 พุทธศาสนากับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวคิดและ

อนุสรณ์ อรรถศิริ. "การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของ
 ผู้สอนระดับปริญญาตรี และนิสิตระดับชั้นปีที่ ๑" (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๖).

พฤติกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนากับสังคมไทย ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี ๔ ประเภท โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย คือ ประชากรผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศาสนา ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ทั่วไป ตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษา (วิทยาลัยครู ฉะเชิงเทรา) จำนวน ๕๕ คน ทหาร (ค่ายศรีโสธร) ๓๘ คน และประชาชน (ผู้มาสมัครการพระพุทธโสธร) ๕๐ คน การเก็บและการรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่ ใช้การสอบถามและการสัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด ผลการวิจัยปรากฏว่า การศึกษาของสถาบันการศึกษา (ทางโลก) ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าใจในทางหลักธรรม กล่าวคือ คนมีการศึกษาทางโลกสูง ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทางธรรมสูงเสมอไป ความคิดเห็นในการปฏิบัติความคำสอนของพุทธศาสนา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับธรรมชั้นปานกลาง •

ปี ๒๕๑๕ สุเชษฐ์ มาเทิ้ม ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชายระดับ มศ. ๑ และ มศ. ๒ จำนวน ๓๐๐ คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย ๑๔ ปี ๘ เดือน ผู้ถูกทดลองเหล่านี้ถูกสุ่มและเข้ากลุ่มทดลอง ๔ กลุ่ม และกลุ่มควบคุมอีก ๑ กลุ่ม กลุ่มละ ๖๐ คน แต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำและสูง กลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบประเภทอายุผู้อื่น หรือประเภทละอายใจตนเอง และได้เห็นตัวแบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจ หรือเสียใจต่อการที่ตนมีได้โกงในการเล่นเกม ส่วนกลุ่มควบคุมมีโอกาสได้เล่นเกม แต่ไม่ได้เห็นตัวแบบและการแสดงอารมณ์ของตัวแบบ หลังจากการเล่นเกมแล้ว ผู้ถูกทดลองทั้งหมดถูกวัดระดับความวิตกกังวลในขณะที่เล่นเกมและการเห็น

• อาร โย ภิกขุ. ผลกระทบของพุทธศาสนากับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน
(กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๑๗).

คุณค่าของรางวัล ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่มีความวิตกกังวลสูง และผู้ที่ไม่ได้เห็นตัวแบบ เป็นผู้มีพฤติกรรมการ โกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการ โกงของบุคคลได้อย่างแม่นยำ แต่ก็ยังมีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องชี้บอกว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้ว ผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบมากที่สุด คือผู้มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้มีระดับจริยธรรมต่ำนั้น มีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำผิดเมื่อตัวแบบนั้นมีลักษณะจูงใจให้เลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น °

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ กวาง เกื้อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ แห่งสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของ เยาวชนไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาขอ เกิดและพัฒนา การทางจริยธรรมของ เยาวชนไทยประเภทต่าง ๆ โดยแบ่งผู้ถูกศึกษาตามลักษณะทางสังคม และวิธีการถูกอบรมเลี้ยงดูหลายประการ และศึกษาสาเหตุและผลของพฤติกรรม ซึ่งแสดงความซื่อสัตย์ โดยมุ่งจะพิจารณาลักษณะของสถานการณ์วัยวุฒิ และลักษณะทางจริยธรรมต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลรวมกันต่อพฤติกรรม โกงของบุคคล วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยประเภทการศึกษาภาคสนาม โดยสร้างเครื่องมือวัดลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตแบบจัดสถานการณ์สมมุติให้เลือกตอบ และเครื่องมือสอบถามภูมิหลังต่าง ๆ ของผู้ตอบและวิธีการที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักแบบควบคุมและแบบใช้เหตุผล โดยใช้ตัวอย่างประชากร คือนักเรียนตั้งแต่ชั้น ป.๖ ถึงนิสิตนักศึกษาในชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๑,๕๐๐ คน จากโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน ๑๓ โรงเรียน และนักศึกษาจากสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขต

สุเชษฐ มาเหรัมย์. "อิทธิพลของการ เป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน" (กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๕).

ชนบุรี และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทาง
 จริยธรรมพบว่า ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคต ควรปลูกฝัง
 ก่อนที่บุคคลจะมีอายุ ๑๐ ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่น ลักษณะทางจริยธรรมทั้งสองประการ
 นี้จะเริ่มคงที่ และจะเริ่มลดลงอย่างรวดเร็ว เมื่ออายุมากขึ้น ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็น
 ความสำคัญของการที่จะต้องทำการศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของเด็กอายุน้อยกว่า ๑๐ ปี
 และผู้ใหญ่อายุมากกว่า ๒๐ ปี เพราะลักษณะมุ่งอนาคต เป็นลักษณะที่สำคัญมากทาง
 จริยธรรม และความเป็นประชาธิปไตยของชุมชนผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะต้องมีลักษณะมุ่ง
 อนาคตสูงกว่าวัยรุ่น และเด็ก สังคมนั้นจึงจะพัฒนาไปได้ด้วยดี ส่วนการศึกษาด้านเหตุ
 และผลของพฤติกรรมซื่อสัตย์ในสถานการณ์ขี้ขลาด ผู้วิจัยได้ศึกษาในสภาพของการ
 ทดลองในห้องปฏิบัติการ โดยจัดให้เล่นเกมเสี่ยงโชคซึ่งรางวัลในสถานการณ์ที่ผู้เล่น
 อาจโกงคะแนนได้โดยไม่คาดว่ามีผู้รู้เห็น โดยใช้ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียน
 ชายอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๕ ปี ในชั้นมศ. ๑ และ มศ. ๒ ในกรุงเทพฯ จำนวน
 กว่า ๓๐๐ คน ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติขั้นสูง หลายประการ
 โดยใช้บริการคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยเชิงทดลองนี้ ได้พบความสัมพันธ์ทางลบ
 ระหว่างทัศนคติเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมโกง และความสัมพันธ์ทางบวกระหว่าง
 ทัศนคติเชิงจริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคตด้วย ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีมุ่งอนาคตสูงมีความพอใจ
 ในการกระทำที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ค่าง มากกว่าผู้ที่มีมุ่งอนาคตต่ำ และผู้ที่พอใจ
 ในคุณธรรมต่าง ๆ เป็นผู้ที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ในการเล่นเก้ด้วย ผลส่วนนี้จึงชี้ให้
 เห็นความสำคัญของทัศนคติเชิงจริยธรรม ซึ่งมีส่วนช่วยให้เข้าใจและสามารถใช้
 ประกอบในการทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้ด้วย

กวาง เกื้อน พันธมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจันทน์. จริยธรรมของ
เยาวชนไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๐), หน้า ๕ - ๘.

— ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นิภา พงศ์วิรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษา ปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใน ส่วนกลาง” โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาทางการ เมือง ศาสนา วัฒนธรรมและ สัมพันธภาพของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมในส่วนกลาง กลุ่มประชากรที่ศึกษา เป็น นักเรียนชาย หนึ่งอายุ ๑๓ - ๑๖ ปี จำนวน ๓๑๖ คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยม- ศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ปีการศึกษา ๒๕๑๙ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน ๘ โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคกลาง เครื่องมือที่ใช้ เป็น แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้นมีปัญหาทางการ เมือง ศาสนาและวัฒนธรรมมากเป็น อันที่ ๑ ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลภายนอกมาเป็นอันที่ ๒ ด้านสัมพันธภาพกับบุคคล ในครอบครัวเป็นอันที่ ๓ ด้านเศรษฐกิจและการศึกษาเป็นอันที่สุดท้าย และพบว่า ปัญหาที่เด่นที่สุดคือ ไม่ชอบทำตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่ไม่ฟังความคิดเห็น ของเด็ก ไม่กล้าแสดงออกเพราะขาดประสบการณ์ อยากให้วัฒนธรรมไทยคงอยู่ แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ไม่ทราบว่าจะวัฒนธรรมตะวันตกคืออะไร และทำให้เกิด เสียหายแก่วัฒนธรรมไทยอย่างไร

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ สุรพล นาควานิช ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรม ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ ที่คาดหวัง วิธีการศึกษาผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจพฤติกรรมทาง จริยธรรมของนักเรียน ๑๐ คุณลักษณะ จริยธรรมได้แก่ความรับผิดชอบ ความ ซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ

นิภา พงศ์วิรัตน์. “การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในส่วนกลาง” (กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๐).

ความสามัคคี การประหยัคและอ้อมทรรพ์ ความยุติธรรม และความอุตสาหะ โดยสร้างแบบสอบถามในแบบ projective technigue คือกำหนดสถานการณ์ขึ้น และมีตัวเลือกที่จะปฏิบัติต่อสถานการณ์นั้น ๆ ๔ ตัวเลือก ตามเกณฑ์ระดับชั้นจริยธรรมของพุทธปรัชญาประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ จาก ๖ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม ๑๗ โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น ๖๘๐ คน การวิเคราะห์ข้อมูลหาการอยละในแต่ละสถานการณ์และในแต่ละคุณลักษณะจริยธรรมเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ที่คาดหวังด้วยการทดสอบไค-สแควร์ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๑ ผลการวิจัยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในจริยธรรมชั้นที่ ๓ และชั้นที่ ๔ และแตกต่างจากเกณฑ์ที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และพบว่าโดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ ๔ คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ ความกตัญญูกตเวที ความเสียสละ การประหยัคและอ้อมทรรพ์ และความมีเหตุผล และยังอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ ๖ คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอุตสาหะ และความยุติธรรม *

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ เดนิส โดแนล โดเฮอร์ตี้ (Denis Donald Dougherty) ได้วิจัยเรื่อง "Differential Acceptance of Normative Values Among Adolescents in Missouri Schools." โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาค่านิยมของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมในรัฐมิสซูรี ในเรื่องความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความรักที่ ศีลธรรมและความ

สุรพล นาควานิช. "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๑).

รับผิดชอบ ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนเกรด ๘ และเกรด ๑๒ จำนวน ๑,๓๒๐ คน โดยแยกตัวแปรออกเป็นเพศ ชั้น ศาสนา ความถนัดทางการเรียน ตำแหน่งในสังคม ที่อยู่อาศัย (ในเมืองหรือนอกเมือง) และประเภทของโรงเรียน โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Adolescent Character and Personality กับ Student Values Survey ใช้คำถามมาตราส่วนประเมินค่าแบบ Likert ผลการวิจัย พบว่า ค่านิยมความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความรักดี ศิลธรรม และความรับผิดชอบ ได้รับเลือกในอันดับสูงในวัยรุ่นที่เรียนในเกรดสูง และค่านิยมเหล่านี้ของนักเรียนวัยรุ่น จากโรงเรียนที่วัดเป็นผู้อุปการะมีระดับสูงกว่าวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ค่านิยมทั้ง ๕ ชนิดนี้ นักเรียนหญิงมีความคงที่แน่นอนกว่านักเรียนชาย ค่านิยมทางศีลธรรมของวัยรุ่นที่นับถือศาสนาิกายคาทอลิก มีค่านิยมสูงกว่านิกายโปรเตสแตนต์ ค่านิยมความเป็นมิตร ซื่อสัตย์ ศิลธรรม และความรับผิดชอบมีสูงมาก ในวัยรุ่นที่ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนและค่านิยมทางความซื่อสัตย์ ความเป็นมิตร ของวัยรุ่นที่มาจากนอกเมืองจะสูงกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในเมือง และผู้วิจัยได้สรุปว่า สภาพที่ อยู่อาศัย การมีทั้งบิดามารดา หรือบิดา มารดาแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่มีผลทำให้เกิด ความแตกต่างในค่านิยมเหล่านี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๑

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ เดวิด คิชเชน โฮสเทลเลอร์ (David Kichen Hostetler) ได้วิจัย เรื่อง "An Analysis of the Differences in Selected Attitudes and Values of the College Students in the Eastern and Southern part of the United States" ใช้แบบสอบถาม SACV (Survey of Attitude and Changing Values) SIV (Survey of Interpersonal Values) เพื่อศึกษา

๑ Dougherty, Denis Donald., "Differential Acceptance of Normative Values Among Adolescents in Missouri Schools," Dissertation Abstracts, 1(27): 110, July, 1966.

ความแตกต่างในทัศนคติและค่านิยมของนักศึกษา ๒๖ สถาบัน เก็บข้อมูลไต่อย่างน้อย ๖๐๐ ฉบับ ในแต่ละประเทศ ไต่ศึกษาตามหัวแปรดังนี้ ประเทศ เชื้อชาติและสถาบันที่นักศึกษา กำลังเรียนอยู่ ทัศนคติและค่านิยมที่ศึกษาครั้งนี้คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสนใจ ศาสนา ความอดทน มนุษยสัมพันธ์ การปกครอง และศีลธรรม ผลปรากฏว่า นักศึกษา จำนวนมากแสดงออกในทางค่านิยมรู้สึกไม่ค่อยมั่นใจ แต่แสดงความสนใจในศาสนา อย่างเห็นได้ชัด ทัศนคติและค่านิยมในค่านิยมเหล่านี้ มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในระหว่างกลุ่มนักศึกษา แต่ค่านิยมในค่านิยมศีลธรรมจะลดลงเรื่อย ๆ จากปีที่ ๑ จนถึง ปีที่ ๔ ความมั่นคงในทัศนคติและค่านิยมจะค่อยเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะ นักศึกษาที่มี เชื้อชาตินี้โกร มีความมั่นใจและอดทนสูง สามารถทำงานภายใต้ความกดดันต่าง ๆ ได้ ดีกว่าพวกผิวขาว นักศึกษาชายและหญิงมีความคิดเห็นต่างกันเล็กน้อยเห็นได้ชัดเกี่ยวกับ เรื่องรวมเพศก่อนแต่งงาน เรื่องศาสนา และสังคมในหอพัก ๑

ในปีเดียวกัน รุสทัม เจฮันเบริก^๑ (Rustum Jehanberx Sethna) ได้วิจัยเรื่อง A

Cross-National Comparison of Certain Values among Graduate Students from the United States, Pakistan, India, and Thailand."

โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาค่านิยมของนิสิตปริญญาโททั้งหญิงและชายจากประเทศ สหรัฐอเมริกา ปากีสถาน อินเดีย และไทย จำนวน ๒๒๐ คน โดยมีค่านิยม ๑๒ ค่าน

^๑ Hostetler, David Kichen., "An Analysis of the Differences in Selected Attitudes and Values of the College Students in the Eastern and Southern part of the United States," Dissertation Abstract, 1(27: 126, July, 1966).

คือค่านิยมทางครอบครัว การแต่งงาน มิตรภาพ รสนิยมในการแต่งกาย ความกตัญญู การเมือง การนัศพบ ศิลธรรม การพนัน ศาสนา การสอนศีลธรรม การให้ยืม และความเป็นผู้มีใจเมตตา จากการศึกษาพบว่า คนอเมริกันที่เน้นค่านิยมในทางศาสนา อยู่ในระดับสูงสุดคล้ายค่านิยมทางการแต่งกาย การนัศพบ การพนัน และทางการแต่งงาน อยู่ระดับต่ำ ส่วนคนอินเดียและปากีสถานก็เน้นค่านิยมด้านศาสนาสูง เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะคนปากีสถานเน้นทางการแต่งกายและการพนัน การดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนคนไทยเน้นค่านิยมด้านแต่งกายมาก และเรื่องศาสนาที่ขึ้นอยู่กับเรื่องศีลธรรมจรรยา ค่านิยมทางมิตรภาพ นิสิตทั้งสี่ประเทศ เน้นมากกว่าค่านิยมด้านอื่น ๆ

ในปี ๒๕๑๓ โทมัส โลเวล เอลเลียต (Thomas Lowel Elliot) ได้ศึกษาเรื่อง "Determination and Comparison of the Value of Various Students Groups, Secondary Business teacher and Businessmen" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของนักศึกษาธุรกิจ บริหารธุรกิจ นักศึกษาสังคมศาสตร์ ครูสอนธุรกิจ นักธุรกิจ เกี่ยวกับค่านิยมในเรื่องต่อไปนี้คือ ศาสนา ศิลธรรม สังคม การศึกษา การอนุรักษ์นิยม เศรษฐกิจ การปกครอง และปรัชญาในการเลือกงาน โดยใช้ Roscoe's Polyphasic Value Inventory เป็นเครื่องมือใช้ทดสอบ นักธุรกิจ ๓๑๖ คน นักศึกษาบริหารธุรกิจ ๓๕๓ คน นักศึกษาสังคมศาสตร์ ๒๕๑ คน ครูสอนธุรกิจ ๕๕๔ คน นักธุรกิจ ๔๗๕ คน จากการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในระบบค่านิยมของบุคคลเหล่านี้ และเห็นได้ชัดที่สุดระหว่างนักศึกษา

Sethna, Rustom Jehanberx. , "A Cross-National Comparison of Certain Values among Graduate, Students from the United States, Pakistan, India, and Thailand," Dissertation Abstracts, 10(25): 5751, April, 1966.

สังคมศาสตร์กับนักธุรกิจ เมื่อเปรียบเทียบ เป็นกลุ่มก็จะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในค่านิยมของนักศึกษาสังคมศาสตร์กับนักศึกษานักธุรกิจ นักศึกษานักธุรกิจกับนักธุรกิจ และพบอีกว่านักศึกษานักธุรกิจกับนักศึกษานักบริหารธุรกิจ มีแนวโน้มที่จะยึดถืออนุรักษนิยม ส่วนนักศึกษาสังคมศาสตร์มีแนวโน้มที่ยึดถือค่านิยมแห่งความพอใจ^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เจมส์ ไมเคิล ฮิลตัน (James Michael Hilton) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Relationship between the Level of Moral Judgement of High School Students and Their Levels of Interpersonal Trust, Socioeconomic Status, and Intelligence" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระ ๓ ประการคือ ความเชื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญา (intelligence quotient) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยนี้ใช้ตัวอย่างประชากร คือนักเรียนเกรด ๑๑ ของโรงเรียนมัธยมที่เคนเวอร์ จำนวน ๑๕๕ คน นักเรียนแต่ละคนได้ตอบแบบสอบถาม ๒ ประเภท คือ The Defining Issues Test (Rest, 1974) และ The Interpersonal Trust Scale (Rolter, 1972) และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ตอบ โดยออกข้อที่อยู่ อาชีพ การศึกษาของบิดามารดา และใช้คะแนนผลการเรียนจากระเบียบสะสมเป็นเครื่องวัดระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคน ผลการวิจัยพบว่า

^๑ Elliot, Thomas Lowel., "Determination and Comparison of the Value of Various Students Groups, Secondary Business teacher and Businessmen, " Dissertation Abstracts, 10(30): 4304, April, 1970.

๑. มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมกับระดับสติปัญญา
ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒. ความแตกต่างของฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมมีผลทำให้ เกณฑ์การ
ตัดสินใจจริยธรรมแตกต่างกันออกไป

* ๓. ระดับสติปัญญาและฐานะทางสังคม เศรษฐกิจที่แตกต่างกันของบุคคล
สามารถทำนายระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคคลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ.๐๐๑ °

✓ ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ บารี โยเวิร์ค ชไนเดอร์ (Barry Howard Schneider)
ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Elaboration of the Relationship between Parental
Behavior and Children's Moral Development" มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความ
สัมพันธ์ของพัฒนาการเชิงจริยธรรมของเด็กในเรื่อง เหตุผล เชิงจริยธรรมหน้าที่และพฤติกรรม
ทางจริยธรรมของเด็กที่โรงเรียน กับผลของการเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบการให้ความรัก
การออกคำสั่งบังคับ และการลงโทษ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล เชิง
จริยธรรมและพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็ก ตัวอย่างประชากรที่ศึกษาเป็นนักเรียน
วัยรุ่นตอนต้น จำนวน ๒๑ คน ที่เรียนในโรงเรียนมัธยม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้
แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดาของ Lamber Parker แบบ
สัมภาษณ์การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของ Kohlberg แบบทดสอบ Feffer's
Role - Taking Task และ Kagan's Matching Familiar Figures Test

Hilton, James Michael, "The Relationship between the Level
of Moral Judgement of High School Students and their Levels of
Interpersonal trust, Socioeconomic status, and Intelligence,"
Dissertation Abstracts International Vol. 39 No. 6 (December 1978):
3375 - A.

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบออกคำสั่งบังคับ และการลงโทษของบิดามารดา แต่ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของเด็ก โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง และพบว่าความสัมพันธ์ของพัฒนาการเชิงจริยธรรม ๓ ประการคือ การมีเหตุผลเชิงจริยธรรม หน้าที่และพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาจสรุปได้ว่า การศึกษาในเรื่องจริยธรรมส่วนใหญ่ได้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามเหล่านี้มีทั้งแบบสอบถามวัดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และการจัดการคำหยาบคายในคุณธรรมด้านต่าง ๆ ผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า คุณลักษณะจริยธรรมต่าง ๆ มักมีความสัมพันธ์กันทางบวกและนักเรียนส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อค่านิยมด้านจริยธรรม รวมทั้งนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยเหล่านี้ ยังมิได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นทางค่านิยมด้านจริยธรรมมากอนในประเทศไทย ไม่ว่าในระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสวนกลาง ทั้งที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย

Schneider, Barry Howard, "An Elaboration of the Relationship Between Parental Behavior and Children's Moral Development,"
Dissertation Abstracts International Vol. 39, No. 7 (January 1979):
 4152 - A.